iojes
www.iojes.net

International Online Journal of Educational Sciences

ISSN: 1309-2707

Information and Communication Technology in Education of Psychological Counselors in Training[1]

Şerife Gonca Zeren[2]

[2]*Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Istanbul, Turkey*

ARTICLE INFO

Article History:
Received 28.02.2014
Received in revised form 14.03.2014
Accepted 01.04.2014
Available online 10.08.2014

ABSTRACT

Using information and communication technology (ICT) in psychological counseling and guidance field is a current issue with the developing technology. In Turkey, scientific research on this subject is quite limited. The aim of this research is to examine the thoughts of counselors in training about the ICT. This qualitative study was conducted with 7 senior female students taking Individual Psychological Counseling Practice course in Psychological Counseling and Guidance Undergraduate Program in Yeditepe University. Data were gathered with both a questionnaire consisting of open-ended questions and focus group discussion. As a result of content analysis, counselors in training were found to think that ICT is positive since it is fast and convenient as a part of the education. Besides, they stated that there are both advantages and disadvantages of online counseling process they conducted within this context. It was understood that being in an online client role is generally easy for counselors in training and this process increases the empathy towards the clients. However, they had difficulties in scenario building and artificial atmosphere. The advantage of conducting online counseling is that it provides enough time to react properly to the clients during sessions, an opportunity to read the conversation again and again, giving opportunity to the people who cannot take counseling service, suitability to people who have difficulty in self-disclosure during face-to-face sessions, and contribution to the counselors' professional development. Disadvantages of the online counseling is that the clients and the counselors cannot communicate directly; that it is hard to build trust, that it is necessary to take additional precautions about confidentiality, and the differences in time management.

© 2014 IOJES. All rights reserved

Keywords:
Information and Communication Technologies (ICT), Online Counseling, Psychological Counselor Education, Individual Counseling Practice.

Extended Summary

Purpose

Today, most people do bank transactions without getting out from their homes, buy cinema, concert or match tickets while sitting on their seats, read online newspapers and magazines, and organize conferences with computers and cell phones and this is accepted as a usual routine of daily life. In line with this developing new life style, counselors' getting skills in ICT cause quality service to clients.

[1]A brief summary of this study was orally presented at 6th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 04- 06 October 2012, Gaziantep, Turkey.

Corresponding author's address: Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Davutpaşa, Esenler, Istanbul, Turkey.
Telephone: +90 212 383 48 37
Fax: +90 212 383 48 08
e-mail: gzeren@yildiz.edu.tr

DOI: http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2014.02.019

© 2014 International Online Journal of Educational Sciences (IOJES) is a publication of Educational Researches and Publications Association (ERPA)

ICT is common in Turkey with a large young population. It is definite that actively usage of ICT is substantial for counselors' professional development. In this context, the researches in Turkey (Owen & Korkut Owen, 2013; Savaş & Hamamcı, 2010; Tanrıkulu, 2009) are quite limited. In this research, it is tried to investigate the usage of ICT in counselors' education and their thoughts about online counseling they conducted as a part of ICT usage. Counselors in training thoughts can give clues about their ICT usage in their profession and about their behaviors which is about online service. Therefore it is thought that this research has a substantial place.

Method

In this research content analysis method was used. The research was conducted with 7 volunteer senior students taking Individual Psychological Counseling Practice course together in Psychological Counseling and Guidance Undergraduate Program, Yeditepe University in 2011-2012 academic year. Participants' mean age was 23,5 and all of them were female. In the research process, there were activities for which students were required to use ICT such as downloading documents from the website, receiving and sending e-mails, using cameras, voice recorders, projectors and more, and analysis of audio files to word documents. Besides, participants cast lots and they conducted online counseling with each other. Data were collected using both a questionnaire consisting of open ended questions, and focus group discussion. To increase the validity and the reliability of the research, data diversity, defining researcher's role in detail, participation and observation from two different experts were carried out.

Results

All the counselors in the training stated that ICT has an advantage with its convenience and quickness; even though the counselors reported to have difficulties in analyzing face-to-face individual counseling sessions from voice documents to word documents, they also acknowledged getting benefit from this process. It can be said that being in an online client role is easy for counselor candidates in general and this process increases the empathy towards the clients. However, difficulty in building scenarios and unnatural atmosphere perceived artificial. The advantages of conducting online counseling are such as to provide the opportunity to think before reacting, to catch each word the client says, to able to apply academic supports, to provide psychological counselor service to people who do not have the opportunities to take it, to be available to people who have difficulty in self-disclosure during face-to-face sessions, and contribution to counselors' professional development. Participants generally have positive views about online counseling; however they also stated that there are some disadvantages of online counseling. Such as to try to communicate directly without verbal and physical clues, to have difficulty in building trust in the relationship, the differences in time management, and additional necessary precautions for safety.

Discussion and Conclusion

To conclude, all the participants think that ICT makes their life easy and quick. The same result was attained by Kennedy (2011), and Owen and Korkut Owen (2013). In these studies, it was found that one of the most crucial advantages of online counseling is that it provides the opportunity to people who do not have any other chance to take this service. For instance, Cook and Doyle (2002), Murphy et al. (2009), Savaş and Hamamcı (2010), and Tanrıkulu (2009) emphasized this advantage of online counseling.

It was found that, according to most of the pre-service counselors, online counseling is beneficial; however, it is not as effective as face-to-face counseling because of the lack of direct communication. The reason could be that counselors in the training conducted only one pilot session and participants experienced this situation both as clients and counselors. The results are similar to the results of other researches in which no significant difference was found between face-to-face and online counseling (Barak, Hen, Boniel- Nissim and Shapira, 2008; Cook and Doyle, 2002; Fenichel et al., 2002; Holmes, 2011; Li-Xia, Ya-Nan, Li, and Sheng, 2010; McKenna, 1998; Murphy et al., 2009). Haberstroh, Parr, Bradley, Morgan- Fleming, and Gee (2008) emphasized the disadvantages of not being able to see the client, and highlighted the fact that establishing intimacy was about clients' gestures, voice tones, and body languages and hence, this situation was irritating for counselors. However, the same research, found that clients who do not see counselors express themselves better. Alleman (2002) stated that adults and children express themselves much more in online counseling than face-to-face counseling. Besides, Savaş and Hamamcı (2010) stated that students are

afraid of being labeled when they apply to school counseling service; therefore, they have positive attitudes towards distant counseling.

Pre-service counselors stated that there is a difference between face-to-face and online counseling in terms of time. Haberstroh et al. (2008) and Tanrıkulu indicated that (2009) speed of sessions and time management are the factors which separate online counseling from the face-to-face counseling. Online counseling can be difficult for people who cannot express themselves well in written, or cannot write fast and cannot make meaningful sentences fast.

It is stated that issues about protecting privacy and security in online counseling should be considered by pre-service counselors. Alleman (2002), and Heinlen, Welfel, Richmond and Rak (2003) stated that several problems such that clients may not protect their documents, that clients may print written conversations, copy or circulate them; and that the clients may not behave honestly about their age and information regarding their identity.

Our participants thought that online counseling contributes their professional development. Murphy et al. (2009), Savaş and Hamamcı (2010) and Tanrıkulu (2009) support this result and emphasize that it is necessary to teach online counseling to pre-service counselors during their university education.

Some suggestions can be made based on these results. The first suggestion is that the ICT in online counseling should be a part of psychological counselors' education. The limitation of this research is that online counseling sessions were not sufficient in number. Future research should increase the number of sessions. Besides, counselors in the training can conduct counseling with real clients they do not personally know. Pre- service counselors can conduct sessions by writing during all the sessions but not by using camera and voice recorder. Also all the pre-service counselors were female in this research. Sabella, Poynton, and Isaacs (2010) found that there isn't any difference between female and male psychological counselors in their technology competence perceptions. Future studies could still be conducted with both female and male psychological counselors.

Psikolojik Danışman Adaylarının Eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanılması[1]

Şerife Gonca Zeren[2]

[2]*Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye*

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihçesi:
Alındı 28.02.2014
Düzeltilmiş hali alındı 14.03.2014
Kabul edildi 01.04.2014
Çevrimiçi yayınlandı 10.08.2014

ÖZ

Teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte psikolojik danışma ve rehberlik alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanılması gündeme gelmiştir. Bu konuda Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalar sayıca oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı psikolojik danışman adaylarının BİT kullanımına yönelik düşüncelerini araştırmaktır. Araştırma, Yeditepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programına devam eden ve Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini alan, tamamı kadın, son sınıf öğrencisi, yedi kişi ile yürütülmüş, nitel bir çalışmadır. Veriler, açık uçlu sorulardan oluşan bir soru formu ve odak grup görüşmesi yolu ile toplanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda, psikolojik danışman adaylarının, eğitimin bir parçası olarak, BİT kullanımını kolaylık, hız açısından olumlu gördükleri, bu kapsamda yürüttükleri çevrimiçi psikolojik danışma sürecinin olumlu ve olumsuz yanlarının olduğuna ilişkin düşüncelerini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Çevrimiçi danışan rolünde olmanın danışman adayları için genel olarak rahat geçtiği, danışana yönelik empatiyi arttırdığı, ancak senaryo oluşturmanın zorluğu ile ortamın doğal olmamasının verdiği güçlüğün yaşandığı sonucuna varılmıştır. Çevrimiçi danışma yürütmenin olumlu yanları, oturum sırasında danışana uygun tepkiyi vermek için zaman sağlaması ve danışanın yazdıklarını tekrar okuyabilme olanağını sunmasıdır. Ayrıca, psikolojik danışma hizmeti almak için gerekli olanaklara sahip olmayan kişilere bu fırsatın verilmesi, yüz yüze olmadan kendini açmanın bazı kişiler için uygunluğu ve çevrimiçi danışma deneyiminin psikolojik danışmanların mesleki gelişimlerine katkı getirmesi katılımcılarca olumlu bulunmuştur. Çevrimiçi psikolojik danışmanın olumsuz yanları ise danışanla doğrudan iletişim kurulamaması, güven ilişkisini sağlamanın zorlukları, zaman yönetimindeki farklılık ve güvenlik konusunda ek önlemlerin gerekliliği olarak ifade edilmiştir.

© 2014 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:
Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), Çevrimiçi Psikolojik Danışma, Psikolojik Danışman Eğitimi, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması.

Giriş

Bugün artık insanların birçoğunun bankacılık işlemleri evden çıkmadan yapabilmesi, sinema, konser ya da maç biletlerini koltuklarından kalkmadan satın alabilmesi, internet üzerinden gazete ve dergi okuyup, bilgisayar ya da telefonla tele konferanslar düzenleyebilmesi günlük hayatın olağan parçaları olarak karşılanmaktadır. Son yıllarda ortaöğretime ve yükseköğretime geçişte meslek ve okul seçerken internetten yardım almak neredeyse hayatın doğal bir parçası olmuştur. Hızla değişen bu yeni yaşam biçimine psikolojik danışma ve rehberlik alanı çalışanlarının da ayak uydurması bir gerekliliktir. Var olan ihtiyaçlara paralel olarak psikolojik danışmanların bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanımında beceri kazanmaları, danışanlarına kaliteli hizmet sunmalarının da yolunu açmaktadır.

Uzaktan psikolojik yardım uygulamalarının geçmişten günümüze kadar, uzmanla mektuplaşma, sesli ve görüntülü egzersiz CD'leri izleme, makale, broşür ve kitap okuma gibi çeşitli türleri olmakla beraber, içinde bulunduğumuz bilişim çağında ağırlıklı olarak internet üzerinden yazılı, görsel ve işitsel olarak yapıldığı görülmektedir (Bozkurt, 2013). 2005 yılında Amerikan Danışma Derneği'nin (American Counseling

[1] Bu çalışmanın kısa bir özeti, 04- 06 Ekim 2012 tarihinde Gaziantep'te yapılan 6. Uluslararası Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Sempozyumunda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu yazarın adresi: Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Davutpaşa, Esenler, İstanbul, Türkiye.
Telefon: +90 212 383 48 37
Faks: +90 212 383 48 08
e-posta: gzeren@yildiz.edu.tr
DOI: http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2014.02.019

© 2014 International Online Journal of Educational Sciences (IOJES) is a publication of Educational Researches and Publications Association (ERPA)

Association ACA, 2005) psikolojik danışmanlık etik standartlarını belirlerken teknolojinin kullanımına yönelik olarak bazı kuralları ayrıntılı olarak ele aldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları; "psikolojik danışmanların, bilgisayar donanımı ve yazılımı, telefon, internet, çevrimiçi destek ve diğer tüm BİT kullanımının yararları ve sınırlılıkları hakkında bilgi sahibi olmaları; çevrimiçi psikolojik danışmanlıkla ilgili bilinen zorlukları bilgilendirilmiş onay formunun bir parçası olarak danışanlara açıklamaları" gibi zorunluluklardır. Benzer biçimde, Psikolojik Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu Derneğinin (ACES Association for Counselor Education and Supervision) psikolojik danışmanlık öğrencilerinin teknolojiyi kullanmalarına yönelik olarak oluşturduğu yeterlilik ölçütlerinden bazıları da şöyledir (Akt. Sabella, Poynton ve Isaacs, 2010): "E- posta kullanabilmek; ses ve görüntü kayıt cihazları, projeksiyon makinesi, video konferans ekipmanları gibi donanımı kullanabilmek; internet kanalıyla bilgiye ulaşabilmek; meslek seçimi, eğitim ve iş olanakları, finansal destek, tedavi süreci, kişisel ve sosyal bilgileri içeren çeşitli tipte danışma ile ilgili konularda arama yapmaları için danışanlarına yardım edebilmek; danışanla ilgili olarak, test, tanı ve meslek seçimi yapmaya yardımcı olan bilgisayar programlarını kullanabilmek". Yukarıda sayılan ölçütlerden yola çıkılarak, psikolojik danışmanların BİT kullanımında yeterli olmalarının gerektiği ifade edilebilir.

BİT alanındaki gelişmeler ve internet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte, bireylerin çevrimiçi yardım alma ihtiyaçları da gündeme gelmiştir. Bireyler çeşitli nedenlerden dolayı yüz yüze psikolojik danışma yardımı alabilecek koşullara ve olanaklara sahip olamayabilirler ya da yüz yüze yerine çevrimiçi yardım almayı tercih edebilirler. Shaw ve Shaw (2006) çevrimiçi psikolojik danışmanın yararlarını; "coğrafi olarak izole bölgelerde yaşayanlar, fiziksel yetersizlikleri ya da süreğen hastalıkları nedeniyle evden ayrılamayanlar, yüz yüze oturumlara düzenli katılamayanlar ve kendini yazarak daha rahat ifade edenler için verilebilecek bir hizmet" olarak ifade etmektedir. Savaş ve Hamamcı (2010) da çevrimiçi rehberlik ve psikolojik danışmanın gerekliliklerini; öğrenci başına düşen psikolojik danışman sayısının çokluğu, okullardaki fiziksel koşulların yetersizliği, yönetici ve öğretmenlerin okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yeterince yardımcı olmamaları gibi etkenlerle sıralamaktadır.

İlgili alan yazında, çevrimiçi psikolojik danışmayla ilgili yapılan araştırmaların pek çoğu, geleneksel yüz yüze psikolojik danışma ile çevrimiçi psikolojik danışmayı karşılaştırmaktadır. Bu araştırmaların bir kısmı (Barak, Hen, Boniel- Nissim ve Shapira, 2008; Cook ve Doyle, 2002; Cui, Liu, Lei, ve Tan, 2010; Li-xia, Ya-nan, McKenna, 1998; Murphy ve ark., 2009) yüz yüze ve internet temelli terapilerin arasında etkililik açısından önemli bir fark olmadığı sonucuna varmışlardır. Jang ve arkadaşları (2013) da dil açısından izole kişilerin kritik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak yapılan çevrimiçi danışmanın etkililiğini araştırmışlar, Florida'da, düşük gelirli, depresyon yaşayan 14 yaşlı Kore göçmenine video konferans yoluyla çevrimiçi psikolojik danışma vermişlerdir. Dört haftalık oturumlar, dört Koreli ruh sağlığı uzmanı tarafından, New York'tan yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda programdan yüksek düzeyde memnuniyet gözlenmiştir. Ayrıca program tamamlandığında katılımcıların depresif belirtilerinde anlamlı azalma olmuştur.

Yukarıdaki araştırma sonuçlarından farklı olarak Haberstroh, Parr, Bradley, Morgan- Fleming ve Gee (2008) altı psikolojik danışmanlık öğrencisinin yürüttüğü çevrimiçi psikolojik danışmanın etkililiğini değerlendirmiş, teknolojik engeller, sözel ve görsel işaretler olmaksızın danışma yapmanın güçlükleri, çevrimiçi danışma tekniklerinin aile terapisi, ağır psikolojik bozukluklar gibi durumlarda kullanılma güçlüğü, çevrimiçi oturumlarda zamanın hızla geçmesi ile ilgili faktörler olmak üzere çevrimiçi danışmanın sınırlılıklarını vurgulamışlardır. Zamani, Nasir ve Yusooff (2010) ise çevrimiçi danışma deneyimi olmayan psikolojik danışmanların, bu konudaki düşüncelerini araştırmış, katılımcıların %90'ının çevrimiçi psikolojik danışmanın ne olduğunu bilmediğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca katılımcıların yalnızca %30'unun çevrimiçi danışma sitelerini ziyaret ettiği, %75'inin çevrimiçi danışmanın avantajlı olmadığını düşündüğü ve çevrimiçi danışmanın, geleneksel yüz yüze danışmanın yerine geçemeyeceğine ilişkin görüşün ağırlıklı olduğu sonucuna varmışlardır.

Türkiye'de psikolojik danışmanların BİT kullanımları ve internet tK2li ya da çevrimiçi psikolojik yardım vermelerine ilişkin yapılan araştırmalar sayıca sınırlıdır. Bu konuda yapılmış en kapsamlı çalışma Savaş ve Hamamcı'ya (2010) aittir. Savaş ve Hamamcı (2010) liselerde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin internet üzerinden yürütülmesine ilişkin veli, öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmaya on okuldan 336 öğrenci, 142 veli ve 34 psikolojik danışman katılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların tamamı, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin internet üzerinden yürütülmesi konusunda olumlu görüşlere sahiptir. Katılımcılar arasında en olumlu görüşe sahip olanlar ise velilerdir.

Türkiye'de yürütülen bir başka araştırmada Owen ve Korkut Owen (2013) okul psikolojik danışmanlarının BİT kullanımını araştırmış, psikolojik danışmanların çoğunun bilgisayarı en fazla rapor yazmak, sunu hazırlamak, e- posta aracılığı ile haberleşmek, web sayfası araştırmak amacıyla, en az velilerle bağ kurmak amacıyla kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca genç psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve web taraması için, erkek psikolojik danışmanların da test verme ve eğitimler için daha fazla BİT kullandıkları sonucuna varmışlardır. Bu araştırma bulgularına göre psikolojik danışmanlar BİT kullanımında kendilerini rahat ve yeterli hissetmekte, BİT kullanmanın üretkenliklerini artırdığını düşünmektedirler.

Çevrimiçi psikolojik danışma konusunu ele alan bir çalışma ise Tanrıkulu (2009) tarafından yürütülen ve psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi danışma hakkındaki düşüncelerini konu alan araştırmadır. Tanrıkulu (2009) danışman adaylarının hiçbirinin, çevrimiçi danışma hakkında yeterli bilgi ve eğitime sahip olmadığı sonucuna varmıştır. Psikolojik danışman adayları çevrimiçi danışmanın, bilgi eksikleri nedeniyle kendilerine kaygı vermesine rağmen, danışanlar için yararlı olabileceğini düşünmektedirler.

Sonuç olarak, ilgili alan yazın tarandığında, sınırlılıklarına rağmen, bireylere yüz yüze olduğu gibi, çevrimiçi olarak da psikolojik yardım verilebileceğine ilişkin bulgular dikkat çekmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye, genç nüfusuyla BİT kullanımının yaygın olduğu bir ülkedir. Psikolojik danışmanlar tarafından da aktif olarak BİT kullanımının mesleki açıdan önem taşıdığı kesinlik kazanmıştır. Bu anlamda ülkemizde yapılan araştırmaların da sayısı son derece sınırlıdır. Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının eğitimleri sırasında teknolojinin kullanılmasına ve bu teknolojinin bir parçası olarak yürüttükleri çevrimiçi psikolojik danışmaya yönelik düşünceleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının BİT kullanımına ve çevrimiçi yardım vermeye yönelik düşünceleri, onların mesleğe başladıklarındaki davranışları hakkında ipucu verebilir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma, 2011- 2012 Öğretim Yılı Bahar Döneminde Yeditepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programına devam eden ve Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini aynı şubeden alan son sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmaya, dersi alan yedi öğrencinin tamamı katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 23,5 olup; tümü kadındır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu aracılığıyla ve yapılan odak grup görüşmesi ile toplanmıştır. Odak grup görüşmesinde de katılımcılara formda yer alan sorular yöneltilmiştir. Bu sorular şu biçimdedir: (1) Ders materyaline web üzerinden ulaşmak, ders sorumlusu ile internet üzerinden haberleşmek, kamera, ses kayıt cihazı, projeksiyon vb. kullanmak gibi yollarla BİT kullanılması hakkındaki düşünceleriniz neler? (2) Çevrimiçi psikolojik danışmada, danışan olmak nasıldı? (3) Psikolojik danışman olarak çevrimiçi psikolojik danışma yapmak nasıldı? (4) BİT kullanımı ve çevrimiçi psikolojik danışma hakkında öneri ve görüşleriniz neler?

İşlem

Bu araştırma, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini alan psikolojik danışman adayları ile yürütülmüştür. Araştırma başlamadan önce, katılımcılara araştırma süreci hakkında bilgi verilmiş ve yalnızca gönüllü olanlarla araştırmanın yürütüleceği ifade edilmiştir. Dersi alan yedi öğrencinin tamamı, araştırmaya katılmak için gönüllü olmuşlar, bilgilendirilmiş onay formunu imzalamışlardır.

Araştırma sürecinde ders planı ve içeriği ile ders kapsamında öğrencilerin kullanacağı tüm belgeler öğretim üyesi tarafından düzenlenen bir web sayfasına konmuştur. Ders genellikle tartışma, rol oynama ve verilen kısa senaryolar üzerinden canlandırma yapma gibi interaktif biçimde sürmüştür. Derste yapılan rol oynamaya dayalı alıştırmalardan bazıları (psikolojik danışman- danışan, boş sandalye, rüya çalışması vb.) kameraya alınmış, öğrencilerle daha sonra izlenerek üzerinde tartışılmış ve ders materyali olarak öğrencilerle paylaşılmıştır. Psikolojik danışman adayları ders gereği en az 15 oturum, farklı cinsiyetlerde en az iki danışanla, haftada bir kez, 50- 55 dakika süren, geleneksel yüz yüze danışma oturumu yapmışlar, bu oturumlarda ses kaydı almışlar, ses kayıtlarını yazı dosyası biçiminde çözümleyerek ders sorumlusuna e-posta yoluyla ulaştırmışlardır. Ders sorumlusu da bu çözümlemeleri okuyup, e-posta olarak geri bildirim vermiş, süpervizyon süreci bu şekilde sürdürülmüştür. Bu süreçte psikolojik danışman adaylarının, web sayfasında yer alan materyale ulaşmaları, kamera, ses kayıt cihazı, bilgisayar, projeksiyon gibi cihazları kullanmaları, e- posta yoluyla ders sorumlusu ile dosya alışverişinde bulunmaları vb. işler için BİT kullanımları gerekmiştir.

Katılımcılar çevrimiçi psikolojik danışmayı dönemin sonlarında deneyimlemişlerdir. Bir diğer deyişle araştırma başladığında, her biri en az on beş oturum yüz yüze danışma yapıp dersin gereklerini tamamlamışlardır. Araştırma kapsamında katılımcılara çevrimiçi psikolojik danışma hakkında (süreç, teknik konular, etik ilkeler, vb.) bilgi verilmiş ancak danışman adaylarının görüşlerini etkilememek için çevrimiçi psikolojik danışmanın avantaj ve dezavantajlarına değinilmemiştir. Katılımcılar kura yöntemi ile birbirlerini seçmişlerdir. Kurada her bir kişinin çektiği kâğıtta, başka bir katılımcının adı ve e-posta adresi yazılıdır. Kâğıtta adı yazılı olan katılımcı "Psikolojik Danışman" olmuş; kurayı çeken katılımcı da kendisine sahte isim ve hikâye bularak, kurada ismini çektiği kişiden, e-posta yoluyla psikolojik yardım alma talebinde bulunmuştur Bu yolla "Danışanlar", psikolojik danışmanın kimliğini bilmektedir; ancak psikolojik danışman kiminle görüşeceğini bilmemektedir. Süreçte yedi kişinin tamamı hem danışan, hem de psikolojik danışman olarak çevrimiçi psikolojik danışmayı deneyimleme fırsatını elde etmiştir. Oturumlar "msn", "skype" gibi ücretsiz programlar kullanılarak, kamera ve ses sistemi açılmaksızın, sadece yazarak yürütülmüştür.

Katılımcılara bireysel görüşlerini ifade edebilmeleri için, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, internet aracılığıyla gönderilmiştir. Ayrıca çevrimiçi psikolojik danışma oturumlarını bitirdiklerinde, katılımcılarla görüşmede sorulan soruların aynıları sorularak yaklaşık 30 dakika süren bir odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşme öğrencilerin izni alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Daha sonra ses kaydı çözümlenerek yazılı hale getirilmiştir.

Verilerin İşlenmesi ve Analizi

Bu araştırma içerik analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüş bir çalışmadır. Katılımcıların soru formlarına yazdıkları bireysel görüşleri ve yapılan odak grup görüşmesine ait ses kaydına ait çözümlK2er incelenmiş ve analiz edilmiştir. Veri analiz birimi olarak cümleler ve kelime öbekleri seçilmiştir. Veriler kodlanmaya başlanmadan önce, tasnif edilmiş ve arşivlenmiştir. Katılımcıların soru formlarına yazdıkları cevaplar ile odak grup görüşmesinde ifade ettikleri düşüncelerinin neredeyse aynı olduğu görülmüştür. Bu nedenle veriler soru formları ve görüşmeden elde edilenler biçiminde ayrılmamış, tamamı bir arada değerlendirilmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliği. Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini arttırmak amacıyla bazı yollara başvurulmuştur. Bu amaçla, veri çeşitlemesine gidilerek hem görüşme hem de yazılı formlar aracılığıyla veri toplanmıştır. Bu şekilde bir veri toplama yönteminin sınırlılığı, diğer veri toplama yöntemi ile aşılmaya çalışılmıştır. Yıldırım (2010) ile Yıldırım ve Şimşek (2008) veri çeşitlemesinin, araştırmadan elde edilen bulguların geçerlik ve güvenirliğini arttırma konusunda önemli katkılar sunabileceğini ifade etmektedirler.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla, araştırmacının rolü ayrıntılı olarak tanımlanmaya çalışılmalıdır (Johnson, 1997; Merriam, 1995). Bu araştırmada araştırmacının rolü iki boyutta ele alınabilir: (1) Dersin sorumlusu öğretim elemanı; (2) Bu çalışmanın araştırmacısı. Araştırmacının aynı zamanda dersin sorumlusu olması; bu çalışmayı planlamasını, yürütmesini ve katılımcıları araştırma sürecinde takibini kolaylaştırmıştır. Ancak araştırmacının ders sorumlusu olup öğrencileri notla değerlendirmesi bir dezavantaj olarak ele alınabilir. Bu dezavantajı mümkün olduğunca azaltabilmek amacıyla bazı önlemler alınmıştır: Araştırmanın amaçları açıkça katılımcılara anlatılmış, çalışmanın

tamamen gönüllülük üzerine kurulduğu, araştırmaya katılımın zorunlu olmadığı, dersin değerlendirilmesinde bu çalışmanın etkisinin olmayacağı hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Katılımcılar, araştırma konusunun yeni olması, çevrimiçi psikolojik danışmayı denemek istemeleri ve konunun ilgilerini çekmesi gibi nedenlerle çalışmaya katılmak için gönüllü olmuşlardır.

Twycross ve Shields (2005) kısa yoldan denetlemenin, okuyucuların araştırmanın güvenirliği hakkında daha sağlıklı karar vermesini kolaylaştıracağını belirtmektedir (Akt. Yıldırım, 2010). Bu araştırma sürecinde izlenen yol, hem araştırmacının hem de okuyucunun çalışmayı bir bütün olarak görebilmesi ve adımları denetleyebilmesi için ortaya konmuş ve şematik olarak Tablo1'de verilmiştir.

Yukarıdakilere ek olarak, geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla uzman incelemesi (Johnson, 1997; Merriam, 1995; Yıldırım, 2010) sürece dâhil edilmiştir. Bu çalışmada, bulgular ve yorumlar oluşturulduktan sonra, nitel araştırma konusunda uzman, ancak bu araştırma ile doğrudan ilgili olmayan iki farklı araştırmacı ile tartışılmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla başvurulan bir başka yol da katılımcı teyidinin alınmasıdır (Johnson, 1997; Merriam, 1995; Yıldırım, 2010). Araştırma bulguları katılımcılara e-posta yoluyla gönderilmiş, onlardan gelen onay üzerine bulgular kesinleştirilmiştir. Bu süreçte katılımcıların tamamına ulaşılmış ve bulguların doğruluğuna yönelik geribildirim alınmıştır.

Tablo 1. Araştırma sürecinde izlenen yol

Sıra No	İzlenen Adımlar
1	Veriler kopyalandı, orjinalleri arşivlendi.
2	Verilerin tamamı yazı dosyası haline dönüştürüldü ve düzenlendi.
3	Veriler kodlandı.
4	Temalar oluşturuldu.
5	Veriler, temalara ve kodlara göre düzenlendi ve tanımlandı.
6	Her bir tema altında toplananlar yeniden gözden geçirildi, tekrar çözümlendi ve düzenlendi.
7	Bulgular, katılımcılardan elde edilen verilerin ilk haliyle karşılaştırıldı.
8	Bulgular ve yorumlar oluşturuldu, bunlar nitel araştırma konusunda uzman, ancak bu araştırma ile doğrudan ilgili olmayan iki farklı araştırmacı ile tartışıldı.
9	Katılımcıların ifadelerinden alıntılar bulgular kısmına eklendi.
10	Araştırma bulguları katılımcı teyidini sağlamak üzere katılımcılara e-posta yoluyla gönderildi. Onlardan gelen onay üzerine bulgular kesinleştirildi.

Bulgular

Bu çalışmada veri analizi sonucunda elde edilen bulgular iki tema kapsamında sunulmaktadır: (1) Psikolojik danışman adaylarının, eğitim sürecinde BİT kullanımına yönelik düşünceleri ve (2) Psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışmaya yönelik düşünceleri. Bu temalar altında ortaya çıkan alt temalar ve bulgular aşağıda yer almaktadır.

BİT Kullanımına Yönelik Düşünceler

Psikolojik danışman adaylarının BİT kullanımına dönük değerlendirilmeleri incelendiğinde iki alt tema dikkat çekmektedir; teknolojiyi kullanmanın avantajları ve dezavantajları.

Avantajlar açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların tamamının BİT kullanımına yönelik düşüncelerinin olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. BİT kullanımının avantajları konusunda iki alt başlık dikkat çekmektedir; kolaylık ve hız. BİT kullanımının avantajlarına ilişkin katılımcıların görüşlerinden örnekler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. BİT kullanımının avantajları

Avantajlar	Katılımcı Görüşleri
Kolaylık **Hız**	K1: "Teknolojik bir sürü araç kullandık, sorun yaşamadık. Hatta işimiz kolaylaştı." K2: "İnternet yoluyla hocaya ulaşmak ve düzeltmeleri geri almak çok kolay oldu. Çok hızlı biçimde geribildirim aldık, beklemedik."

Katılımcıların tamamı, ders materyaline web üzerinden ulaşmak, ders sorumlusu ile internet üzerinden iletişim kurmak vb. yollarla BİT kullanımını yararlı bulmaktadırlar. Bu dersi yürüten başka birçok sınıfta, ders sorumlusu, öğrencilerden yaptıkları oturumlara ait ses kayıtlarının çözümlemelerini her hafta derse çıktı olarak getirmelerini istemektedir. Daha önceki yıllarda bu işlem elle yazılarak yürütülmekte idi. Burada çözümlemelerin internet yoluyla ders sorumlusuna iletilmesi ve aynı kanalla öğrencilere geri bildirim verilmesi, çok daha hızlı biçimde öğrencilerin süpervizyon desteği almalarını sağlamıştır. Ayrıca, geribildirimler için internetin kullanılması, psikolojik danışman adayları tarafından oldukça yararlı görülmektedir. Bu konuda K7 "İnternet aracılığıyla aldığım geribildirimler en detaylı olanlardı. Süpervizörümün tek tek hatalarımı göstermesi, nerede nasıl cevap vermem, nasıl soru sormam gerektiğini altını çizerek göstermesi, yanlışlarım kadar doğrularımı da vurgulaması inanılmaz bir öz güven ve cesaret verdi. İnternet başındasın ama hocayla bire bir karşılıklısın." Biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Psikolojik danışman adaylarının tamamı, BİT kullanımının dezavantajı olarak, yüz yüze yürüttükleri bireysel danışma oturumlarını ses dosyasından metin dosyasına çözümlerken zorlanmalarını ifade etmişlerdir. Ses dosyasını yazıya dönüştürürken bir yandan dinleyip diğer yandan da yazmak psikolojik danışman adayları için kolay olmamıştır. Ancak yine danışman adaylarının tamamı, yazarken zorlanmalarına rağmen, danışmanlık becerilerini kazanmaları açısından çok da yarar sağladıklarını ifade etmektedirler. BİT kullanımının dezavantajı ve buna ilişkin olarak verilen katılımcıların görüşlerinden bir örnek Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. BİT Kullanımının dezavantajı

Dezavantaj	Katılımcı Görüşü
Ses Dosyasını Yazıya Dönüştürmek	K3: "Yazıya dökmek çok zordu. İlk oturumu çözümlemem dokuz saatimi aldı. Her oturumda biraz daha kendimi geliştirdim ve son oturumum toplam iki buçuk saat sürdü. Yazmanın çok olumlu etkileri oldu. Oturum sırasında her şey çok güzel giderken, yazıya döktüğüm sırada ben bu cümleleri nasıl, ne zaman, nerede kurdum diye şaşırıyordum. Yazıya dökerken daha dikkatli olmaya başladım, hatalarımı oturum yaparken değil de yazıya döktüğümde fark ediyordum."

Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Yönelik Düşünceler

Psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışmaya yönelik olarak görüşlerini etkileyen iki durum vardır: Danışan rolünde olmak ve psikolojik danışman olmak. Bu iki farklı durum, onların çevrimiçi psikolojik danışma deneyimini değerlendirmeleri için oluşturulmuş ortamlar olarak ele alınabilir. Aşağıda bu iki temel başlık altında danışman adaylarının görüşleri yer almaktadır.

Çevrimiçi danışan olmak. "Çevrimiçi psikolojik danışmada, danışan olmak nasıldı?" sorusuna beş katılımcı "rahattım" diye cevap vermiştir. İki katılımcı (K1 ve K4) danışan rolündeyken senaryo oluşturmak ve rol yapmak için zorlandığını eklemiş, iki katılımcı da (K6 ve yine K4) çevrimiçi psikolojik danışmanın samimi gelmediğini, yapay olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılardan K6, teknoloji kullanımına yönelik oldukça olumlu görüşlere sahip olsa da çevrimiçi psikolojik danışmaya oldukça olumsuz bakmaktadır ve bu düşüncelerini de sık sık dile getirmiştir. Katılımcı görüşlerinden bazıları Tablo 4'de yer almaktadır.

Psikolojik danışman adaylarının görüşlerinden yola çıkarak çevrimiçi danışan rolünde olmanın danışman adayları için genel olarak rahat geçtiği, danışana yönelik empatiyi arttırdığı söylenebilir. Bu iki özellik, çevrimiçi danışan olmaya yönelik olumlu ifadeler olarak değerlendirilmiştir. Ancak senaryo oluşturmanın zorluğu ile ortamın doğal olmamasının verdiği güçlüğün yapaylık olarak algılandığı söylenebilir. Tablo 4'de görüldüğü gibi, K5 bu olumsuzluğu üç başlık altında ifade etmektedir: Gurupta herkesin birbirini tanımasından dolayı objektif değerlendirmede sıkıntı yaşanması; verilen tepkilerin doğallıktan uzak olması; danışanın kurgulanmış ve gerçek olmayan bir hikâyeyle danışmaya katılıyor olması.

Tablo 4. Çevrimiçi danışan olmak

Çevrimiçi Danışan Olmak	Katılımcı Görüşleri
Rahattım	K2: "Danışan olmak kendimi rahat hissettiren bir durumdu. Herhangi bir kaygı taşımadım ve bir danışan ile empati kurmaya çalıştım. Ben önceden bir senaryo kurgulamıştım, çoğu yerlerde senaryom spontane devam etti. Danışmanımla kurduğum ilişki sanırım beni oraya götürdü."
Danışanla Empati	K1: "Danışan olmak bence zordu, ben eski bir danışanımı canlandırdığım için zorlandım, söylediklerini hatırlamaya çalıştım. Şunu fark ettim ki danışanımı canlandırdığım zaman daha iyi empati kurabiliyorum."
Zorlandım	K4: "Düşününce, danışan olmak bence çok zordu. Nasıl bir danışan olacağımı önceden kurgularken zorlandım."
Grup İçi Danışma Deneyimi	K5: "Kendi aramızda çevrimiçi psikolojik danışma yapmamız üç ayrı noktada olumsuz sonuçlar doğurmuş olabilir. Öncelikle danışanımızın kim olduğunu bilmesek bile çalışma yaptığımız gurupta herkesi tanımamızdan dolayı objektif değerlendirmede sıkıntı yaşamış olabiliriz. Diğer bir nokta ise, her ikimiz de psikolojik danışman olduğumuz için, çevrimiçi psikolojik danışmada verdiğimiz tepkiler doğallıktan uzaktı. Son olarak da danışanın kurgulanmış ve gerçek olmayan bir hikâyeyle danışmaya katılması, belki de hikâyesinde kopukluklar yaşanması, görüşme sırasında engelleyici bir durum yaratmıştır."
	K6: "Baştan sona tamamen yapaydı."

Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmek. Psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışma yürütmeye yönelik olarak ifade ettikleri görüşleri iki başlık altında ele alınmıştır; çevrimiçi psikolojik danışmanın avantajları ve dezavantajları.

Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmenin avantajları. Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmenin avantajları Tablo 5'de verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, çevrimiçi psikolojik danışmanın avantajları olarak katılımcılar, danışanın sözlerini kaçırma olasılığının en aza inmesini ve gerektiğinde geriye dönüp danışanın yazdıklarını bir kez daha okuyabilmelerini ifade etmektedirler. Bu avantajlar tüm katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca, K6'nın vurguladığı gibi, uygun bir ifadeyi bulmak için kitap gibi bir başvuru kaynağını kullanabilmek çevrimiçi psikolojik danışmada mümkün olmaktadır.

Çevrimiçi psikolojik danışmanın sunduğu en önemli avantajlardan birisi olarak katılımcılar, psikolojik danışma hizmeti almak için gerekli olanaklara sahip olmayan kişilere bu fırsatın sağlanabilmesini söylemektedir. Dezavantajlarına dikkat çekmekle birlikte katılımcıların çoğu (K6 haricinde tamamı) çevrimiçi psikolojik danışmanın, psikolojik yardım alamayacak kişilere fırsat sağlaması nedeniyle yararlı olabileceğini düşünmektedirler. K7, diğerlerinden farklı olarak, bu avantajların yanı sıra "Acil durumlarda faydalı olabilecek bir durum bence." sözleriyle, görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, danışman adaylarının genel olarak yüz yüze iletişim kuramamayı olumsuz bir boyut olarak değerlendirdikleri gözlenmektedir. Ancak özellikle K3, K1 ve K4, farklı bir bakışla, bu dezavantajın avantajlı olabileceğini, kendini yüz yüze iletişimde ifade etmekte zorlanan kişilerin çevrimiçi iletişimde daha rahat davranabileceklerini, kendilerini daha kolay açabileceklerini ifade etmişlerdirler.

Çevrimiçi psikolojik danışma deneyiminin psikolojik danışman adaylarının mesleki gelişimleri açısından önemli olduğu görüşünün grupta yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Görüşlerini bildirirken, birçok yerde "Çevrimiçi psikolojik danışmanın hiçbir şekilde olumlu yanının olduğunu düşünmüyorum." diyen K6 bile, konu mesleki gelişime gelince, "Bence çevrimiçi psikolojik danışma, bu dersi alan herkes için zorunlu hale getirilmeli, danışmanlar eğitim alırken bu konuyu da deneyimlemeli." demektedir.

Tablo 5. Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmenin avantajları

Avantajlar	Katılımcı Görüşleri
Düşünme Fırsatı	K5: "Görüşme sırasında gereğinden fazla rahattım. Çevrimiçi psikolojik danışma sırasında temel becerileri daha rahat ve doğru kullanmak kolay olsa da (çünkü düşünme fırsatın var ve anında tepki vermek zorunda değilsin) insani ilişkiler açısından zordu."
Danışanı Kaçırmamak	K2: "Danışanın yazdıklarını bilgisayar ekranından okumak rahat oldu, kaçırdığım cümleleri tekrar okuyabildim. Yüz yüze olan danışmada danışanın söylediklerini kaçırınca tekrarlatmak çok da mümkün olmuyordu, ama çevrimiçi psikolojik danışma bu açıdan çok avantajlı."
Akademik Destek	K6: "Hem danışan hem de danışman olduğumda çevrimiçi psikolojik danışma bana hiç samimi gelmedi. Ama danışmanlık becerilerini kullanırken çevrimiçi psikolojik danışmada daha rahat olduğumu söyleyebilirim çünkü yanımda kitabım da vardı ve bazı duyguları anında bakıp hatırladım."
Olanaklar	K3: "Danışanın çalışıyor, okuyor olabilir ya da herhangi bir sebepten yüz yüze danışma için zaman ayıramayabilir, bu yüzden çevrimiçi psikolojik danışmanlık yapabilirsin. Bütçeyi düşününce de çevrimiçi psikolojik danışma avantajlı olabilir."
Yüz Yüze Olmadan Kendini Açma	K1: "Güven kurulması açısından yüz yüze danışmanın daha etkili olduğunu düşünüyorum ancak çevrimiçi psikolojik danışma çekingen danışanlar için, kendilerini daha kolay açma konusunda yardımcı olabilir. Bunu da dikkate almak gerekir."
	K4: "Bazı insanlar yazarak kendini daha iyi ifade eder, konuşmaktansa... Bu anlamda çevrimiçi psikolojik danışma sürecinin önemli rolü var."
	K3: "Yüz yüze danışmada belki danışan senin mimiklerinden bakışlarından etkilenip onu eleştirdiğin düşüncesine girebilir ve sana rahat açılamayabilir. Bazen görmediğin birine daha kolay kendini açarsın…"
Mesleki Gelişime Etkisi	K2: "Çevrimiçi psikolojik danışmanın, bir psikolojik danışmanın mesleğinde bir defa da olsa deneyimlemesi gereken bir yaşantı olduğunu düşünüyorum. Bizler psikolojik danışman olarak yeniliklere açık, anlık çözümler üretebilen ve bulunduğumuz her ortamı danışmanlık için kullanabilecek yetiye sahibiz. Bireyi koşulsuz kabul eder ve bu süreçte onunla birlikte yürürüz. Bu yüzden danışanlarımız beden olarak karşımızda olmasalar da onlara yardım edebiliriz."

Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmenin dezavantajları. Katılımcılar çevrimiçi psikolojik danışmaya yönelik olarak genellikle olumlu görüşlere sahiptirler ancak çevrimiçi psikolojik danışmanın dezavantajlarını da ifade etmektedirler. Bu dezavantajlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Yüz yüze ve çevrimiçi psikolojik danışma sürecini karşılaştırdıklarında, psikolojik danışman adaylarının üzerinde durduğu olumsuz yanlardan en önemlisi danışanla doğrudan iletişim kuramamaktır. Psikolojik danışman adaylarının tamamı, çevrimiçi psikolojik danışmada, danışanın yüz ifadesini görmeden tepkisini de anlayamadığını belirtmektedirler. K2 farklı bir bakış açısı ile doğrudan iletişim kuramamanın verdiği rahatsızlığa rağmen, psikolojik danışmanların çevrimiçi psikolojik danışma yardımı vermeye devam etmesi gerektiğini söylemektedir: "Çevrimiçi psikolojik danışmanın klasik yapılan bir görüşmeden mutlaka farklı yanları olacaktır. Yüz ifadelerini görememe, beden dilini okuyamama, ses tonunu duyamama gibi. Fakat şunu unutmamalıyız ki karşımızdaki kişilerin bizden bekledikleri en önemli şey anlaşılmaktır. Onlara anlaşıldıklarını, değer gördüklerini hissettirdiğimiz her ortamda ve her anda, bu kutsal ve danışanı da danışmanı da iyileştirebilen mesleği icra edebiliriz."

Psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışmayla ilgili olarak en çok sorguladıkları konulardan bir diğeri de, danışanla psikolojik danışman arasında kurulması beklenen güven ilişkisi olmuştur. Psikolojik danışman adayları, sanal bir ortamda güvene dayalı bir etkileşimin sağlanabileceğine kuşkuyla yaklaşmaktadırlar.

Araştırma bulgularına göre, katılımcılar, çevrimiçi psikolojik danışmanın yazarak yürütüldüğünde süre açısından farklılık gösterdiğini belirtmektedirler. Yüz yüze danışmada süre genellikle 50 dakika

civarında olmaktadır. Yüz yüze danışmada bu süre yeterliyken, çevrimiçi psikolojik danışmada bu süre yeterli gelmemekte, daha fazla zamana gereksinim duyulmaktadır. Bunlara ek olarak, çevrimiçi psikolojik danışmanın güvenlikle ilgili ek önlemler gerektirmesi, katılımcılar tarafından bir dezavantaj olarak ele alınmaktadır. Psikolojik danışman adayları çevrimiçi psikolojik danışmanın güvenlik koşulları, sanal ortamda güvenliği sağlama ve yasal düzenlemeler konularına dikkat çekmektedirler.

Tablo 6. Çevrimiçi psikolojik danışma yürütmenin dezavantajları

Dezavantajlar	Katılımcı Görüşleri
Doğrudan İletişim Kuramamak	K4: "Danışmanlık becerilerini bilen ve kullanabilen biriysen çevrimiçi psikolojik danışma kolay oluyor tabii ki… Açıkçası bir danışman olarak yapmam gerekenleri internet ortamında da yapabildim. Fakat yine de bedensel bir takım işaretleri, yüz ifadelerini, elleri, kolları, mimikleri, bunları göremediğim için aramızdaki ilişki etkilenebilir diye düşünüyorum." K7: "Çevrimiçi psikolojik danışmanın olumsuz yanları, danışanla vücut olarak bir iletişim kuramamak, göz kontağı kuramamak, beden hareketlerini görememek... Sonuçta bunların hepsi danışmanlık sürecinde birer ipucu..."
Güven İlişkisi	K5: "Yüz yüze olan seanslarda güven ilişkisini kurmanın ne kadar zor olduğunu anladım. Danışanın kendini açmasının ne kadar zor olduğunu gördükten sonra, çevrimiçi psikolojik danışmanlıkta bunun daha zor olacağını düşünüyorum."
Zaman Yönetimi	K7: "Çevrimiçi psikolojik danışma sırasında zamanın çok iyi kullanılması gerektiğini fark ettim. Karşılıklı yazışma şeklinde olduğu için zaman çok daha çabuk geçiyor. Bu nedenle çevrimiçi psikolojik danışma daha uzun süre alabiliyor."
Güvenlik	K5: "Bu hizmetle ilgili özel bir yazılım geliştirilebilir ve hem danışanın hem de psikolojik danışmanın güvenliği güvence altına alınabilir." K4: "İnternet üzerinden yapılan yazışmalar, ilgili kişiler dışında birilerinin eline geçerse gizlilik ilkesi ile ilgili sorunlar yaşanabilir."

Tartışma

Bu araştırma, psikolojik danışman adaylarının, BİT kullanımına yönelik görüşlerini ve bu bağlamda yürüttükleri çevrimiçi psikolojik danışma hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla yürütülmüştür. Bulgulara göre, psikolojik danışman adaylarının tamamı, BİT kullanımının onların hayatını kolaylaştırdığını ve daha hızlı olmalarını sağladığını düşünmektedirler. Bu bulgu, Owen ve Korkut Owen (2013) tarafından yürütülen ve psikolojik danışmanların BİT kullanmada kendilerini rahat ve yeterli hissettiklerini, BİT kullanmanın üretkenliklerini artırdığını düşündüklerini ortaya koyan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer biçimde, Kennedy (2011) de psikolojik danışman eğitimi veren kişilerin BİT kullanımlarının nedenlerini, bilgisayar kullanmanın, gizliliği ve konforu sağlaması olarak ifade etmektedir.

Araştırma bulgularına göre, çevrimiçi psikolojik danışmada katılımcılar, danışan rolündeyken kendilerini rahat hissetmişler ama senaryo oluşturmak ve rol yapmak konusunda zorlanmışlar, ortamın yapay olduğu düşüncesini edinmişlerdir. Bunun nedeni, katılımcıların danışan rolü için sahte isimler, sahte e-posta adresleri ve sahte hayat öyküleri kurgulamaları olabilir. Bu durum onların kendilerini hem danışanken hem de psikolojik danışmanken doğal biçimde ifade etmelerini engellemiş görünmektedir. Yine de iki katılımcının tespit ettikleri bir nokta oldukça önemli görünmektedir: katılımcılar, danışan rolündeyken, kendi danışanı ile daha iyi empati kurabilmiştir. Danışan rolü oynamak, empati kurmayı kolaylaştırmıştır.

Araştırmaya ait bulgulara bakıldığında, psikolojik danışman adaylarının, çevrimiçi psikolojik danışmada yazarak tepki vermenin, kelimeler üzerinde düşünme fırsatı vermesi ve böylece uygun cümleleri kurabilmenin avantaj sağladığını belirttikleri gözlenmektedirler. Haberstroh, Parr, Bradley, Morgan-Fleming ve Gee (2008) bu durumu "Çevrimiçi oturumda yazmak oldukça kolaydır, yüz yüze iken doğru tepki için düşünmeye veya düzeltmeye imkân yoktur, oysa burada bu olanak söz konusudur. Daha iyi kelimeleri bulmak, en uygun tepkiyi vermek ve süreci kaçırmadan takip etmek kolaydır…" biçiminde özetlemektedirler.

Bu araştırmada çevrimiçi psikolojik danışmanın en avantajlı yönlerinden birinin, bu hizmeti almak için gerekli olanaklara sahip olmayan kişilere fırsat sağlanması olduğu sonucuna varılmıştır. Baker ve Ray (2011), Cook ve Doyle (2002), Savaş ve Hamamcı (2010) ile Tanrıkulu (2009) da çevrimiçi psikolojik danışmanın bu avantajını vurgulamaktadır. Murphy ve arkadaşları (2009) ise çevrimiçi danışmanın avantajlarına personel, otopark, yol ve bina gibi masrafların olmamasını eklemektedirler.

Yüz yüze danışmanın sağlayamadığı olanakları sağlayabildiği düşünülen çevrimiçi psikolojik danışma, yüz yüze olduğu kadar etkili ve danışanlar için yararlı mıdır? Fenichel ve ark. (2002) "Çevrimiçi Klinik Çalışmaların Mitleri ve Gerçekleri" adını taşıyan makalelerinde çevrimiçi psikolojik danışmaya ilişkin yanlışları ve doğruları tartışmışlardır. Burada ele alınan mitlerden biri de "çevrimiçi psikolojik danışmada danışanla psikolojik danışman arasında güven kurulamaz, danışan kendini açmaz" biçimindeki mittir. Fenichel ve ark. (2002) bu açılardan çevrimiçi psikolojik danışmanın yüz yüze danışma kadar etkili olduğu görüşündedirler. Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, danışman adaylarından çoğunun çevrimiçi psikolojik danışmayı yararlı bulduğu ancak doğrudan iletişim kuramadığı için yüz yüze danışma kadar etkili olmadığını düşündükleri görülmektedir. Özellikle terapötik işbirliği gibi özellikler açısından karşılaştırıldığında, yüz yüze ve çevrimiçi psikolojik danışma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varan araştırmalarla (Barak ve ark., 2008; ; Cook ve Doyle, 2002; Fenichel ve ark., 2002; Holmes, 2011; Leibert, Archer, Munson ve York, 2006; Li-Xia, Ya-Nan, Li, ve Sheng, 2010; McKenna, 1998; Murphy ve ark., 2009) bu araştırmanın bulgusu örtüşmemektedir. Bu uyuşmazlığın nedeni, araştırmada psikolojik danışman adaylarının yalnızca bir deneme oturumu yapmaları ve hem danışan, hem danışman olarak bu durumu deneyimlemeleri olabilir.

Bu araştırmada çevrimiçi psikolojik danışma yalnızca yazarak yürütülmüştür, kamera ve ses sitemi açılmamıştır. Danışman adayları, bu araştırmada, yüz yüze olmamanın verdiği sıkıntıları vurgulamakta, yüz yüze olmadan çevrimiçi psikolojik danışmada güven ortamının oluşmasına da şüpheyle yaklaşmaktadırlar. Araştırma bulgularına göre, danışman adaylarının danışanla kurulması gereken güven ilişkisinin çevrimiçi psikolojik danışmada kurulamayacağı düşüncesine sahip oldukları söylenebilir. Böyle düşünmelerinin sebebi, kendi aralarında çekilen kura ve araştırma gereği oluşturulan kurgunun varlığı olabilir. Bambling, King, Reid ve Wegner (2008),Haberstroh ve ark. (2008) ile Leibert, ve ark. (2006) da çevrimiçi psikolojik danışmada, danışanın yüz ifadesi, ses tonu ve beden diliyle ilgili ipuçlarını görememenin psikolojik danışman açısından rahatsız edici olduğunu söylemektedirler. Ancak yine aynı araştırmada, psikolojik danışmanı görmeyen danışanın kendini daha iyi açabileceği sonucuna da varılmıştır. Alleman (2002) yetişkinlerin ve çocukların kısa zamanda kişisel bilgilerini açığa vurmasının, yüz yüze olmaya oranla çevrimiçi koşullarda daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Alleman'a (2002) göre kullanılan kelime çeşidi, bu kelimeleri yazıda bir araya getirme yöntemi, her ne kadar insanlar birbirlerini görmese ve duymasa da hisleri hakkında oldukça şey söyleyebilir. Renkler, yüz ifadeleri, harflerin boyutları ve kullanım tekrarı, harfler arasındaki boşluklar konuşmacının duygularını, kişiliğini ve mesaj içeriğini taşımakta yardımcı olması için kullanılabilir.

Savaş ve Hamamcı (2010) yüz yüze olmamanın farklı bir boyutunu dile getirmektedirler; yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler kimliklerini gizleyerek uzaktan psikolojik yardım almaya yönelik olumlu düşünceye sahiptirler. Araştırmacılar bunun sebeplerini; öğrencilerin okul rehberlik servisine gittiklerinde etiketlenmekten korkmaları ya da başvurmaya çekinmeleri biçiminde açıklamaktadırlar.

Bu araştırmada, danışman adayları zaman yönetimi ile ilgili bir farklılığı gözlemlemişlerdir. Yüz yüze oturumlarda 50- 55 dakika birçok konunun konuşulması için yeterliyken, çevrimiçi oturumlarda bu süre kısa gelmekte, daha konuşmalar yarımken süre bitmektedir. Haberstroh ve ark. (2008) ile Tanrıkulu (2009) da oturumların hızı ve zamanın kullanımı ile ilgili faktörleri, çevrimiçi psikolojik danışmanın yüz yüze danışmadan farklı yönleri olarak açıklamaktadırlar. Yazma hızı, klavye kullanma becerisi kadar, duygu ve düşüncelerini toparlayıp en uygun kelimelerle ifade edebilmeye de bağlıdır. Bundan dolayı yazarak kendini ifade etmek daha uzun zaman almaktadır. Çevrimiçi psikolojik danışma, kendini yazılı olarak iyi ifade edemeyen, hızlı yazamayan, anlamlı cümleleri hızla kuramayan biri için oldukça güç olabilir.

Bu araştırmanın bulgularına göre, çevrimiçi psikolojik danışmada gizliliğin korunması ve güvenlik, ele alınması gereken bir konudur. Heinlen, Welfel, Richmond ve Rak (2003 çevrimiçi psikolojik danışma hizmeti veren 136 web sayfasını inceledikleri araştırmalarında, bu sitelerin NBCC (Ulusal Sertifikalı Psikolojik

Danışmanlar Kurulu) tarafından belirlenen etik standartlara göre yetersiz oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Üstelik sekiz ay sonraki izleme çalışmasında bu sitelerden otuz yedisinin kapandığı gözlenmiştir. Dolayısıyla Heinlen ve ark. (2003) tarafından yapılan bu çalışma, psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışmaya ilişkin gizlilik ve güvenlik kaygılarını doğrular niteliktedir. Çevrimiçi psikolojik danışmada gizlilik konusundaki zorlukları Alleman (2002) da vurgulamaktadır; danışanın kendi dosyalarını ne kadar koruduğu hakkında emin olmak oldukça zordur; danışan konuşma metinlerini yazdırabilir, çoğaltabilir veya başkalarına iletebilir; ayrıca danışanın yaş ve kimlik bilgileri konusunda dürüst davranmamış olabilir.

Bu araştırmada katılımcılar çevrimiçi psikolojik danışmanın, mesleki gelişimleri açısından kendilerine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu bulguyu destekler biçimde, Murphy ve ark. (2009), Savaş ve Hamamcı (2010) ile Tanrıkulu (2009) da danışmanların çevrimiçi psikolojik danışma yapma konusunda kendilerini yetersiz hissederek endişe yaşadıklarını, bu nedenle üniversite öğrenimleri sırasında danışman adaylarına çevrimiçi psikolojik danışmanın öğretilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Bouno (2011) da psikolojik danışman adaylarının blog kullanarak danışmanlık becerilerini arttırabileceklerini ortaya koymuş, BİT kullanımının mesleki gelişim açısından onlara katkı sağladığını ifade etmiştir.

Bu çalışma, psikolojik danışman adaylarının teknoloji kullanımı ve çevrimiçi psikolojik danışmaya dönük düşüncelerini anlamamıza katkıda bulunmuştur. Ancak bazı sınırlılıklardan söz edilmesi gerekmektedir. Araştırmaya katılan kişi sayısı oldukça azdır, katılımcıların tamamı kadındır ve çevrimiçi psikolojik danışma deneyimini yalnızca bir oturum için yaşama fırsatları olmuştur. Dolayısıyla bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak bir genelleme yapılması doğru olmayacaktır.

Araştırmaya ait sonuçlardan yola çıkılarak bazı önerilerde bulunulabilir. Bunlardan ilki, eğitimleri sırasında BİT kullanımının psikolojik danışmanların becerilerini arttırabileceği yönündedir. BİT kullanımının ve çevrimiçi psikolojik danışma deneyiminin, psikolojik danışmanların, eğitimlerinin bir parçası haline getirilmesi yönündedir. Bu deneyim aynı zamanda onların gelecekte mesleklerini sürdürürken BİT kullanma ve çevrimiçi psikolojik yardım verme konusunda kendilerini yeterli hissetmelerini de sağlayabilir.

Bu araştırmada psikolojik danışman adayları bir oturum danışan, bir oturum da psikolojik danışman olarak çevrimiçi psikolojik danışma oturumlarını yürütmüşlerdir. Bu oturumların sayı olarak yeterli olmadığı araştırmanın bir sınırlılığıdır. Yapılacak yeni çalışmalar için oturum sayısının arttırılması önerilebilir.

Bu araştırmada, danışman adaylarının birbirlerine çevrimiçi psikolojik yardım vermeleri sağlanmıştır. Psikolojik danışmanların ya da danışman adaylarının tanımadıkları gerçek danışanlarla danışma oturumlarını yürütmeleri, oturumların bir kısmını yazarak; bir kısmını da görüntü ve ses sisteminin açık olduğu biçimle yürütülmesi biçiminde planlanması önerilebilir. Böylece yazarak çevrimiçi psikolojik danışma ile sesli ve görüntülü çevrimiçi psikolojik danışma ve gelenekselleşmiş yüz yüze psikolojik danışma arasındaki farklılıklar ortaya konabilir.

Bu çalışmaya katılan psikolojik danışman adaylarının tamamı kadındır. Bu durum, "erkeklerle kadınların teknolojinin kullanımına yönelik farklılıkları olabilir mi?" sorusunu akla getirmektedir. Sabella, Poynton, ve Isaacs (2010) yaptıkları geniş kapsamlı bir araştırmada, psikolojik danışmanların teknolojik yeterlilik algılarını karşılaştırmış ve kadınlarla erkekler arasında bu anlamda farklılık olmadığı sonucuna varmıştır. Yeni çalışmaların, kadın ve erkek psikolojik danışmanlarla planlanması ve böylelikle cinsiyetler arasında farklılık olup olmadığının da araştırılması önerilebilir.

Kaynakça

American Counseling Association ACA. (2005). *ACA Code of Ethic. Retrived from* http://www.counseling.org/Resources/aca-code-of-ethics.pdf at 30 July 2012.

Alleman, J. R. (2002). Online counseling: The internet and mental health treatment. *Psychotherapy: Theory/ Research/ Practice/ Training, 39*(2), 199- 209. http://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-3204.39.2.199

Bambling, M., King, R., Reid, W. , & Wegner, K. (2008). Counselling and psychotherapy research: Linking research with practice. *Counselling and Psychotherapy Research, 8*(2), 110- 116. http://psycnet.apa.org/doi/10.1080/14733140802055011

Baker, K. D., & Ray, M. (2011). Online counseling: The good, the bad, and the possibilities. *Counselling Psychology Quarterly, 24*(4), 341- 346. http://psycnet.apa.org/doi/10.1080/09515070.2011.632875

Barak, A., Hen, L., Boniel-Nissim, M., & Shapira, N. (2008). A comprehensive review and a meta-analysis of the effectiveness of internet-based psychotherapeutic interventions. *Journal of Technology in Human Services, 26(*2), 109- 160. http://psycnet.apa.org/doi/10.1080/15228830802094429

Bozkurt, İ. (2013). Psikolojik yardım uygulamalarında yeni trend: Online terapiler. *International Journal of Human Sciences, 10*(2), 130- 147.

Bouno, L. L. (2011). *Thinking like twenty-first century learners: An exploration of blog use in a skills-based counselor education course.* Unpublished doctoral dissertation, University of Lutheran, California. (UMI No: 3468958)

Cook, J. E., & Doyle, C. (2002). Working alliance in online therapy as compared to face-to-face therapy: Preliminary results. *Cyberpsychology & Behavior, 5*(2), 95- 105. http://psycnet.apa.org/doi/10.1089/109493102753770480

Cui, L., Liu, Y., Lei, L., & Tan, S. (2010). *Relationship variables in online versus face- to-face counseling.* IEE 2nd Symposium Conference Publications, 77- 82. Retrived from http://ieeexplore.ieee.org/xpls/abs_all.jsp?arnumber=5607476&tag=1 adresinden at 30 July 2012. http://dx/doi/ http://dx.doi.org/10.1109/SWS.2010.5607476

Fenichel, M., Suler, J., Barak, A., Zelvin, E., Jones, G., Munro, K., ... & Walker- Schmucker, W. (2002). Myths and realities of online clinical work. *CyberPsychology & Behavior, 5*(5), 481- 497. http://psycnet.apa.org/doi/10.1089/109493102761022904

Haberstroh, S., Parr, G., Bradley, L., Morgan- Fleming, B., & Gee, R. (2008). Facilitating online counseling: Perspectives from counselors in training. *Journal of Counseling & Development, 86,* 460- 470. http://psycnet.apa.org/doi/10.1002/j.1556-6678.2008.tb00534.x

Heinlen, K. T., Welfel, E. R., Richmond, E. N., & Rak, C. F. (2003). The scope of webcounseling: A survey of services and compliance with NBCC standards for the ethical practice of webcounseling. *Journal Counseling and Development, 81,* 61- 69. http://psycnet.apa.org/doi/10.1002/j.1556-6678.2003.tb00226.x

Holmes, C. M. (2011). *An examination of the similarities and differences in mental health status, working alliance, and social presence between face- to- face and online counseling.* Unpublished doctoral dissertation, The College of William and Mary. (UMI No: 3455215)

Jang, Y., Chiriboga, D. A., Molinari, V., Roh, S., Park, Y., Kwon, S., & Cha, H. (2013). Telecounseling for the linguistically isolated: A pilot study with older Korean immigrants. *The Gerontologist, 25,* 1- 7. http://psycnet.apa.org/doi/10.1093/geront/gns196

Jhonson, R. B. (1997). Examining the validity structure of qualitative research. *Education, Winter, 118(*2), 282-292.

Kennedy, J. F. (2011). *Factors affecting counselor educators' integration of educational technology: A path analysis.* Unpublished doctoral dissertation, Regent University. (UMI No: 3480414)

Leibert, T., Archer, J. J., Munson, J., & York, G. (2006). An exploratory study of client perceptions of internet counseling and the therapeutic alliance. *Journal of Mental Health Counseling, 28(*1), 69–83.

Li-Xia, C., Ya-Nan, L., Li, L., & Sheng, T. (2010). *Relationship variables in online versus face-to-face counseling.* In Web Society (SWS), 2010 IEEE 2nd Symposium on (pp. 77- 82). Retrived from http://ieeexplore.ieee.org/xpls/abs_all.jsp?arnumber=5607476&tag=1 adresinden at 30 July 2012. http://dx.doi.org/10.1109/SWS.2010.5607476

McKenna, K. Y. A. (1998). *The computers that bind: Relationship formation on the internet*. Unpublished doctoral dissertation, Ohaio University. (UMI No: 9841656)

Merriam, S.B. (1995). What can you tell from an N of 1? : Issues of validity and reliability in qualitative research. *PAACE Journal of Lifelong Learning, 4,* 51- 60.

Murphy, L., Parnass, P., Mitchell, D. L., Hallett, R., Cayley, P., & Seagram, S. (2009). Client satisfaction and outcome comparisons of online and face-to-face counselling methods. *British Journal of Social Work, 39,* 627–640. http://psycnet.apa.org/doi/10.1093/bjsw/bcp041

Owen, D., & Korkut Owen, F. (2013). Psikolojik danışmanların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaları üzerine bir pilot çalışma. *Western Anatolia Journal of Educational Sciences, 3*(5), 51- 67.

Sabella, R. A., Poynton, T. A., & Isaacs, M. L. (2010). School counselors perceived importance of counseling technology competencies. *Computers in Human Behavior, 26,* 609- 617. http://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.chb.2009.12.014

Savaş, A. C., & Hamamcı, Z. (2010). Okullarda rehberlik hizmetlerinin internet üzerinden yürütülmesine ilişkin veli, öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27,* 147- 148.

Shaw, H. E., & Shaw, S. F. (2006). Critical ethical issues in online counseling: assessing current practices with an ethical intent checklist. *Journal of Counseling and Development, 84,* 41- 53. http://psycnet.apa.org/doi/10.1002/j.1556-6678.2006.tb00378.x

Tanrıkulu, İ. (2009). Counselors-in-training students' attitudes towards online counseling. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 1,* 785- 788. http://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.sbspro.2009.01.140

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online, 9*(1), 79- 92.

Zamani, Z. A., Nasir, R., & Yusooff, F. (2010). Perceptions towards online counseling among counselors in Malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 5,* 585–589. http://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.sbspro.2010.07.146